

ИЛЮСТРАЦИЯ ИЛИНДЕНЪ

Редаторъ: ПЕТЪРЪ МЪРМЕВЪ

Седмиятъ конгресъ на Македонския младежки съюзъ

Седмиятъ редовенъ конгресъ на Съюза на македонскитъ младежки културно-просвѣтни организации въ България се състоя на 4. 5. и 6. октомврий т. г. въ София. Триденвнитъ заседания на

прекжсвана съ грѣмки одобрения и изпратени съ продължителни ржкоплѣскания.

„... И ако на нашия народъ е отредено да загине въ името и защитата на една свещена правда,

Делегатитъ и гоститъ на конгреса.

този многочисленъ конгресъ бѣха единъ нескончаемъ празникъ на несломимия македонски духъ; тържество на чистия идеализмъ и безподобенъ ентузиазмъ, които лѣхаха отъ всѣки младежъ — делегатъ или гостъ, изправилъ гордо чело, манифестирайки своята стоманена воля да води борба за свободата на поробена Македония. Десеткитъ червени знамена, обкичени съ черни ленти, които стройно се носѣха изъ Софийскитъ улици, начело на дългата редица младежи, нашепваха за безпримѣрното себеотрицание на легионитъ борци, които умираха и умирахъ, носейки ги високо изъ роднитъ красиви чукари, за да разжсатъ страшнитъ обржчи на едно нечувано робство.

Въ първото заседание на конгреса съюзниятъ секретаръ, г. Петъръ Г. Ацевъ, произнесе пламенна, силно патриотична речъ, съ която поздрави делегатитъ и откри конгреса. Речъта бѣ много често

то нека свѣтътъ знае, че ние сме готови до единъ да загинемъ въ вихъра на освободителната борба, но никога нѣма да преклонимъ глава предъ отвратителното насилие на европейскитъ миротворци и на нашитъ палачи.

„Ние сме готови до единъ да измремъ, но като синове на достоенъ и благороденъ народъ.

„Македония, нашата Родина, въпрѣки всичко, ще пребже. Тя ще пребже, защото ние никога нѣма да я забравимъ. Да вѣрваме, проче, въ нейната свѣтла бжднина. Съ вѣра загинаха великитъ мжченици на християнството и победиха. Съ вѣра и ние ще минемъ нашата „Голгота“, но ще победимъ. Утрешниятъ день е на Македония“.

Ето откровението на македонската младежъ, изказано отъ нейния главенъ изразителъ, г. Петъръ Г. Ацевъ.

Избра се бюро да ржководи работитъ на

конгреса въ съставъ: председателъ: *Миле Симеоновъ* (с. Клисурса, Г. Джумайско); подпредседатели: *Димитър Ярановъ* (София) и *Иванъ Пандовъ* (Варна); секретари: *Асенъ Гьочевъ* (Пловдивъ), *Асенъ Икономовъ* (Банско) и *Кръстьо Атанасовъ* (Петричъ).

Съюзното знаме най-тържествено бѣ предадено на Свети Врачката организация, като най-дейна презъ отчетната година. Конгресътъ бѣ поздравенъ отъ секретаря на Националния комитетъ, г. *Василъ Ив. Василевъ*, който произнесе едно великолепно приветствие къмъ младитѣ синове на Македония.

Отъ името на Ръководното тѣло на Илинденската организация, председателътъ му, г. *Кирилъ Христовъ*, посрещнатъ отъ френетически ржкоплѣскания и възторженъ ентузиазъмъ, поздрави конгреса съ една речъ, пълна съ напѣтствие къмъ младитѣ и една нескривана вѣра въ успѣха на тѣхното свето дѣло. Поднесоха поздравленията си всички останали македонски организации и други родолюбиви съюзи.

Отъ прочетения отчетъ се вижда голѣмото дѣло на Младежкия съюзъ, който брои 225 организации съ приблизително 20,000 члена. Изразена въ цифри, тази дейностъ е следната: устроени сж 215 публични и 1937 организационни събрания, 415 утра, вечеринки и представления, 67 организации иматъ клубни помѣщения, 150 библиотеки съ повече отъ 20,000 тома книги, 180 вечерни училища, 30 хорове, отъ които 22 смѣсени, 32 духови, 5 струнни и 1 тамбурашки оркестри, 65 театрални трупи. На довършване е съюзната почивна станция въ Пиринъ, надъ гр. Банско.

Дебатитѣ по отчета се развиваха при атмосфера на пълно разбирателство, единомислие и нужната сериозност. Всички оратори, съ пълното съзнание за сериозността на работата, която има да върши конгресътъ, дадоха най-обективна и вискателна критика за дѣлата на Секретарията. Направи силно впечатление речта на Софийския делегатъ, г. *Моисъ Аса*, еврейнъ отъ Солунъ, който, завършвайки, каза: „Македонската еврейска младежъ ще засили взаимната братска подкрепа за извоюване на истинската правда, на свободата и независимостта на Македония“.

При пълно единодушие и съ акламации отчетътъ бѣ одобренъ.

Следъ като се прие предложениетѣ отъ специалната комисия резолюции, избра се при абсолютно болшинство и съ тайно гласоподаване новиятъ секретариятъ, който има следния съставъ: *Димитър Михайловъ*, *Христо Тасевъ*, *Димитър Ярановъ*, *Борисъ Димитровъ* и *Благой Динковъ*; Контролна комисия: *Георги П. Гьорчевъ*, *Толе Серафимовъ* и *Тодоръ Ангеловъ*; организатори: *Георги Николовъ* и *Миле Симеоновъ*.

Конгресътъ бѣ закритъ отъ председателя на бюрото, г. Миле Симеоновъ, при грѣмкитѣ и тържествени звуци на марша на македонскитѣ революционери.

Резолюциитѣ на конгреса:

I.

Седмиятъ редовенъ конгресъ на македонскитѣ младежки организации въ България, състоялъ се на 4. 5. и 6. октомврий 1931 год. въ гр. София, съ радостъ констатира високото родолюбиво съзнание и гранитната воля на организираната младежъ да продължи борбата за свободата на Македония докрай.

Конгресътъ изказва своя мощенъ протестъ противъ:

1. Черния и кървавъ режимъ на македонскитѣ пороби-

тели, които ограбиха българскитѣ училища и църкви, забраниха звучния български езикъ и унищожиха българската книга; погубиха и продължаватъ да убиватъ будната македонска интелигенция и съятъ ужасъ и смъртъ въ нашата хубава Родина;

2. Противъ чудовищнитѣ, санкционирани отъ „хуманна“ Европа, конвенции, които само целятъ ограбването и материалното съсипване на населението въ Македония подъ грѣцка властъ;

3. Противъ всички международни институти и фактори, които, имайки за цель запазването на придобивкитѣ отъ войната, създадоха незапомненитѣ по своята жестокостъ договори за миръ отъ 1919 год., пренебрегвайки правдата и истината на Македония и другитѣ народи;

4. Противъ ония лица и обществени групировки въ България, които, водими отъ грубо-егонистични партизански интереси и криворазбрана племенна политика, волно или неволно ставатъ проводници на чужди интереси и провеждатъ духъ на поражение и на отчаяние въ душата на братския български народъ. На това поражение организираната македонска младежъ противопоставя своя идеализъмъ и готовность, съ цената на скъпи жертви и въпрѣки всички прѣчки, откъдето и да идватъ тѣ, да пази самостоятелността на македонското освободително движение и смѣло и твърдо да следва трудния пътъ на борбата.

II.

Седмиятъ редовенъ конгресъ на македонскитѣ младежки организации въ България, ставайки изразителъ на искренитѣ и дълбоки чувства, които организираната македонска младежъ храни къмъ дѣлото на ВМРО — великата покровителка и закрилница на нашия поробенъ народъ, счита за свой повелителенъ дългъ да поздрави, преди всичко и преди всички, борческитѣ кадри на революционна Македония, онѣзи смѣли и самоотвержени борци, които съ собствената си кръвъ бележатъ границитѣ на утрешното ни свободно отечество. Нека Богъ укрепи тѣхната дѣсна и тѣхната воля, за да могатъ ведно съ усилията на всички поробени и прокудени да осъществятъ по-скоро народния идеалъ — свободна и независима Македония.

Да живѣятъ героичнитѣ легиони на безсмъртната ВМРО!

III.

Къмъ братския хърватски народъ

Следейки съ живъ интересъ благородната борба на братския хърватски народъ, изнемогващъ еднакво подъ кървавия режимъ на Бѣлградскитѣ сатрапи, организираната македонска младежъ отправя своя възторженъ привѣтъ до възвемащитѣ се борчески кадри на Хърватско.

Поклонъ предъ скъпитѣ жертви, паднали за свободата на изнемогващитѣ отъ сръбската инквизиция народи.

Младата Македония приема подадената братска хърватска ржка за задружна борба противъ общия врагъ и изказва надеждата, че въ близки дни на фронта на нашата борба ще бждатъ и другитѣ поробени народи въ Югославия.

Да живѣе и прѣжде Хърватско!

Да живѣе свободна и независима Македония!

IV.

Македонската младежъ изпраща своя братски поздравъ на организиранитѣ македонски емигранти въ Америка и на македонската академическа младежъ въ чужбина, които, раздѣлени съ хиляди километри отъ родната земя, съ рѣдко родолюбие и безпримѣрно въодушевление работятъ за свободата на поробеното си отечество. Да крепнатъ тѣхнитѣ организации за дѣлото на Македония!

V.

Македонската организирана младежъ следи съ живъ интересъ борбата на добруджанскитѣ, тракийскитѣ и отъ Западнитѣ покрайнини българи и имъ изпраща своитѣ братски възторжени привѣти.

Изказва своето възмущение отъ издевателствата на цинцаритѣ върху беззащитното българско население въ Добруджа.

Прекланя се предъ паметта на невиннитѣ жертви и изказва своето съжаление, че орджията на ромънската денационализаторска политика въ Добруджа сж взети измежду цинцаритѣ отъ македонски произходъ. Къмъ тѣхъ конгресътъ изказва своето презрение.

VI.

Организираната македонска младежъ въ България изказва своята дълбока признателность на всички приятели на Македония въ Европа и Америка, които, нѣмайки нищо общо съ Македония и съ борбата ѝ, проникнати само отъ благородни чувства и пориви, неуморно и съ авторитетъ, отъ висотата на професорската катедра и чрезъ пресата, поддържатъ справедливата кауза на Македония.

Що става въ Югославия?

Поради единъ исторически капризъ, бившето Шумадийско кралство се превърна въ „велика Югославия“, въ границитѣ на която влѣзнаха тройно повече чужди земи отъ бившитѣ Австро-Унгарска и Турска империи, цѣлата територия на Черна Гора и Западнитѣ покрайнини на България и съ население отъ разни народности и вѣри.

На цѣлъ свѣтъ е известно, че това увеличение на бившето микроскопично сръбско кралство се дължи на военнитѣ успѣхи на съглашенцитѣ и на капризната мѣстителна политика на тѣхнитѣ държавници и политици, които чрезъ това извършиха единъ политически парадоксъ и една политическа грѣшка. Зашемедени отъ тоя случаенъ успѣхъ, шумадийскитѣ шовинисти общественици и държавници, следъ възсъздаването на кралството имъ, си поставиха за целъ и се запретнаха да посърбятъ всички несръбски земи и народи, мислейки, че народитѣ сж тѣсто, отъ което могатъ да направятъ каквото щатъ. Начело на тази мегаломанска мафия застана сръбскиятъ кралъ Александъръ Карагеоргиевичъ, който, притежавайки сжщия мантилетъ на мафията, на 6. януарий 1929 год. се объяви за автократъ на бившето кралство на сърбитѣ, хърватитѣ и словенцитѣ, като го преименува *Югославия*, престъпи клетвата си за пазене конституцията и отне гражданскитѣ и културнитѣ права на поданицитѣ си въ името на *единството на държавата и единството на нацията*.

Поробенитѣ и потиснатитѣ народи отъ новата Югославия заговориха; заговориха и по-съзнателнитѣ общественици отъ старото сръбско кралство. И не само заговориха, но и почнаха да действуватъ, както отъ 35 години действуваха поробенитѣ македонски българи.. И умножиха се и зачестиха атентатитѣ въ краlevината на Александра Карагеоргиевича; зачестиха тѣ, както въ периферията, тъй и въ сърдцето на кралството, подъ носа на самозабравилъ се кралъ.

Всички тия атентати, които телеграфътъ ни съобщава, ни показватъ, че въ Югославия, въ краlevината на автократа Александъръ Карагеоргиевичъ, работитѣ не върватъ така, както той и неговитѣ сателити мислятъ, и че историята, която върви по свои закони, се повтаря. Полицейска Турция се сгромоляса; сгромоляса се и полицейска Русия; ще се сгромоляса и полицейската краlevина на Александра Карагеоргиевича. А заедно съ нея ще се сгромоляса и самиятъ той — Александъръ Карагеоргиевичъ, както се сгромолясаха Хамидъ и Николай II.

Въ дѣлото на друсането и сгромолясването на днешна Югославия голѣмъ дѣлъ се пада и на македонскитѣ българи, които, групирани около своята ВМРО, отстояватъ своитѣ граждански и културни права. И нѣмайки абсолютно никаква възможностъ да бранятъ тия свои права по легаленъ начинъ, изъ тѣхната срѣда се излѣчватъ решителни борци, които съ пушка на рамо и съ бомба въ ръка бродятъ изъ македонскитѣ планини, нападатъ казарми и тренове. Тѣ сж много и мнозина отъ тѣхъ дадоха живота си, като тѣхнитѣ кости лежатъ по македонскитѣ чукари. Начело на тия прѣсни и скъпи покойници, които се себепожертвуваха за свободата на своята родина и въ борба съ сръбската сатрапия, стоятъ Евтимъ Ташовъ — Полски и Георги Спанчевски.

Въ 130-я бройотъ м. септемврий т. г. на органа на Вжтрешната македонска революционна организация „Свобода или Смъртъ“ срѣщаме следващитѣ сведения за личноститѣ и подвизитѣ на тия приказни македонски герои:

Евтимъ Ташовъ-Полски

Революционната борба въ Македония откъсна още една скъпа и никога незабравима жертва. Кочанскиятъ войвода Евтимъ Полски, любимиятъ и

доблестенъ вождъ на героичното Кочанско, презъ м. юлий настоящата година намѣри своята юнашка смъртъ въ борба съ сръбскитѣ варвари, оставяйки задъ себе си свѣтлитѣ спомени на една самоотвержена и изпълнена съ чудни подвизи революционна дейностъ.

Закърменъ отъ здравия духъ на народната революция и издѣнка на високородолюбиво българско семейство, Евтимъ още отъ ранни години застава въ редицитѣ на всенародния бунтъ и отдава всичкитѣ си сили и способности за освобождението на своя поробенъ народъ. Обикновенъ редникъ въ родното си село Нивичани, а впоследствие дългогодишенъ селски войвода, Евтимъ изпѣква като образецъ на скромностъ, изпълнител-

ность и пожертвувателност, които качества му спечелват симпатий и общата любов на всички негови съселани. Но тѣзи му качества бѣха причината, сѣщо така, за непрекъснатитѣ преследвания и издевателства, на които бѣше изложенъ първоначално отъ турската власт, а после отъ нейната разбойническа наследница. И Евтимъ бѣше принуденъ презъ 1914 год. да напусне легалния животъ и да понесе тежкия кръстъ на македонския нелегаленъ революционеръ. До 1915 г. той бѣше подвойвода въ Кочанската чета на известния и многозаслужилъ на народа си Симеонъ Георгиевъ — Клинчарски.

Следъ свѣтовната война, презъ която Евтимъ Полски служи непрекъснато въ българската армия, той бѣ между първитѣ македонски великани, които развѣха въ нашето отечество знамето на бунта и народнитѣ надежди. Катастрофата отъ 1918 год. донесе страшни разрушения въ македонския народенъ организъмъ. Мнозина войводи и четници паднаха съкрушени отъ голѣмото нещастие, което ни донесоха договоритѣ за миръ. Много свѣтли съвѣсти се помрачиха и много юнашки дѣсници се отпуснаха въ безсилие. Нуженъ бѣше голѣмъ нравственъ куражъ и несъкрушима вѣра въ своя народъ, за да се трѣгне съ проповѣди за нови борби и нови жертви. И когато Тодоръ Александровъ понесе свѣтлината на новия подъемъ и потърси окървавениятъ сърдца на своя народъ за съюзъ и нова организация, Евтимъ Полски бѣше между първитѣ другари на първоапостола съ когото работи неуморно и безкористно, както работи до последния трепетъ на своето юнашко сърдце.

Презъ първитѣ години отъ пресѣздаването на ВМРО, Евтимъ Полски е завеждащъ Кочанската революционна околия. Въ едно сражение при с. Тракане съ разбойнишката сръбска чета на Яне Стефановича, той убива последния и успѣва по една случайностъ да спаси себе си. Къмъ края на 1923 година той става Царевоселски войвода, а следъ злодейското убийство на Тодоръ Александрова, Евтимъ поема ръководството на Кочанската чета. Като Кочански войвода, той изнася въ единъ месецъ петъ блѣскави сражения, отъ които се спасява невредимъ. Презъ 1925 год. неговата чета отново е открита отъ сръбскитѣ бандити при Бигла и въ завързалото се жестоко сражение Евтимъ пада тежко раненъ. Само една случайностъ запази неговия животъ, за да продължи службата си къмъ Македония съ още по-голѣма преданостъ и ентузиазъмъ. Подвизитѣ му при Султанъ Тепе, с. Пантелей. гр. Кочани, Плачковица планина, Качаникъ, Нивичкитѣ трѣне и пр. се разнасятъ съ адмирация срѣдъ поробеното население, което виждаше въ този желѣзенъ човѣкъ неустрашимия революционенъ водителъ, смѣлия организаторъ и неуморимия апостолъ на народната революция. И когато борбата срещу робството на сръбскитѣ бандити откъсна и този доблестенъ синъ на героичното Кочанско, Македония изтрѣпна отъ остра болка за тежката загуба. Македония се лиши отъ единъ отъ най-преданитѣ и най-заслужили свои работници.

Името на Евтимъ Полски, обаче, остава като сѣжитъ заветъ и за новитѣ поколения, които ще продължатъ започнатото народно дѣло и съ още по-голѣма енергия ще понесатъ изпуснатото знаме.

Нека бждатъ вѣчни паметѣта и подвизитѣ на геройски загиналия Евтимъ Полски!

Георги Спанчевски

Единъ животъ — легенда. Изгасна отъ слѣпия куршумъ на сръбскитѣ злодеи и остави следъ себе си свѣтлата диря на безпримѣрни подвизи и на ненадминатъ героизъмъ въ името на Македония. Георги Спанчевски не притежаваше само обикновенитѣ добродетели на македонския революционеръ, който е предопредѣленъ да изгори въ огъня на всенародния бунтъ и да понася гордо и безпрѣкословно трудноститѣ на четнишкия животъ. Георги Спанчевски не бѣше само единъ отъ хилядитѣ безименни, които изоставиха домъ и семей-

ства и трѣгнаха смѣло да търсятъ похитената правда на своето отечество и да хвърлятъ предъ цѣлия свѣтъ окървавения образъ на една нещастна страна, която бѣ така безмилостно разкъсана, обезправена и потисната. Георги бѣше и олицетворение на висшия духъ на революцията, който наказва предателството, отнима оржжието отъ кървавитѣ рѣце на завоевателитѣ, ломи тѣхнитѣ окови и всрѣдъ огънь и страдания за себе си носи като стихия знамето на свободата и зове робитѣ на бунтъ и отплата срещу чуждото варварство. Той бѣ образецъ и легенда, предъ когото всички изтрѣпваха, и подвизитѣ на когото се предаваха съ възторгъ и адмирация.

Отъ малко дете той бѣ откърменъ съ онази свѣтла вѣра на македонското борчество, която из-

прави безправните роби до висотата на смъли и доблестни борци и сломи могъществото на вѣковната турска империя. Като малко дете той служеше за куриер на Организацията и се любуваше на закоравялитѣ и брадясали лица на македонскитѣ четници, нарамили пушки-иглянки върху себе си и презрѣли смрътѣтавъ името на своето поробенъ народъ. По-късно, когато сръбскитѣ злодеи похитиха Македония и въ неговото родно село, както и изъ цѣлото ни отечество, се отдадоха на издевателства и убийства надъ невинни хора, Георги понесе великата болка на своя народъ и палещия срамъ отъ новото робство. Презъ свѣтовната война той е ефрейторъ отъ българската армия и участвува непрекъснато въ шурмовитѣ дружини, където показва чудеса отъ храбростъ и самопожертвуване. И когато народната катастрофа сломи нашитѣ надежди и покруси народния духъ, Георги се върща въ родното си село Спанчево, Кочанско, и тамъ търси утеха въ общитѣ страдания и общата скръбъ. Но народнитѣ сили отново се възмогнаха и отново Македония възкръсна за нова борба. Като дългогодишенъ кметъ на село Спанчево, избранъ единодушно отъ сѣселянитѣ си, въпрѣки голѣмото противодействие на официалната властъ, „бугарскиятъ фелдфебелъ“, както го наричаха сърбитѣ, е безстрашенъ ръководител и вдъхновител за нови борби и нови жертви. На нѣколко пѣти той бѣ арестуванъ отъ сърбитѣ, безмилостно битъ отъ тѣхъ и завиванъ въ кожи отъ ранитѣ, стрелянъ лично отъ околийския началникъ, докато най-после напусна легалния животъ и пое рисковетѣ и страданията на нелегалния македонски революционеръ. Оттогава Георги Спанчевски е стихия, която нѣмаше равна на себе си. Презъ 1924 год., по срѣдъ денъ, той наказва зловредния измѣнникъ Мите Суджукаро на пазаря въ с. Винаца и спасява цѣлия край отъ издевател-

ствата на тоя гнѣсенъ родоотстъпникъ. Георги Спанчевски съпровожда четитѣ на Кушева и Весова, участвува въ сраженията при Бигла, Танатарци, Плачковица, Юрчукитѣ гробища, Цървенйо Камъкъ, Свилянци, Скорово, Пантелей и др., хвърля бомбитѣ съ пѣсни и безпримѣрно самообладание и израста предъ своитѣ другари като идеалъ на борецъ и революционеръ, за когото нѣма прѣчки и невъзможни акции и за когото нѣматъ значение вражескитѣ сили и техническитѣ приспособления, а съществува само образа на Македония, обгърнатъ отъ една велика любовъ и отъ едно несъкрушимо желание да ѝ се служи до последния моментъ.

И Георги ѝ служи до последния моментъ отъ своя юнашки животъ. Единъ слѣпъ куршумъ на сръбскитѣ злодеи го откърти презъ тазгодишния м. юлий като могъща скала и тури край на този безпримѣренъ герой, на тази широка романтична натура, на тозъ левентъ юнакъ въ македонското освободително движение.

Вжтрешната македонска революционна организация оплаква дълбоко своята скъпа и никога непрежалима жертва. Кочанската чета и Кочанската революционна околия оплакватъ ранната смрътъ на своя подвойвода, който загина геройски въ борба съ сръбскитѣ бандити. Но всички ние стоимъ възхитени отъ подвизитѣ на този 36 годишенъ левентъ, животътъ и дѣлото на когото оставатъ като велико наследство за неговитѣ другари и последователи. Георги Спанчевски ще служи като примѣръ на скромностъ, родолюбие и ненадминатъ героизмъ и незабравимиятъ споменъ за него ще вдъхновява живитѣ за непрекъсната и решителна борба срещу сръбското варварство.

Вѣчна слава и вѣчна признателностъ отъ поробения народъ къмъ голѣмия синъ на изсградалото ни отечество!

Разпредѣлителниятъ пунктъ

При километъръ 113. по желѣзопѣтната линия Солунъ — Скопие наближи трасината, която идѣше отъ гара Демиръ-Капия и водѣше участковия инженеръ. На самото трасе бѣше застаналъ човѣкъ съ червенъ флагъ въ ръка. Трасината спрѣ, човѣкътъ подаде писмо на инженера и поиска обратно разписанъ плика.

Инженерътъ взе писмото, разкъса плика, прочете писмото, написа на плика думата „Вопо“, разписа се подъ тая дума и подаде плика на човѣка. Последниятъ въ мрачината се изгуби по източна посока и трасината продължи по нанадолицето съ още по-голѣма скоростъ за гара Удово — бързаше, защото следъ нея вървѣше влакътъ отъ Скопие за Солунъ и по разписанието оставаха още 12 минути.

Когато трасината спрѣ на гарата, карана отъ четирима млади работници, тренътъ даде сигналъ за влизане въ гарата, а началникътъ на станцията излизаше да посрещне влака. Щомъ се появи на перона, той срещна инженера и при поздрава забеляза въ него едно смущение и една промѣна въ лицето му. Инженерътъ, развълнуванъ, отговори на поздрава на началника съ „Вона sera“. И по-неже и началникътъ бѣше „предупреденъ“, той схвана и разбра загадката.

— Ще пжтувате ли, Синьоръ Сулини, тая вечеръ надолу? — тѣй се казваше инженерътъ ита-

лианецъ, който наблюдаваше участъка Солунъ Градско.

— Не, г-нъ Прой, тази вечеръ съмъ Ви гостъ. Началникътъ на станцията, младъ човѣкъ, бѣше чехъ.

Трасината бѣше освободила пѣтя на влака и момчетата чакаха нареждането на инженера.

— Приберете трасината, намѣрете майсторъ Серафимъ и му кажете да доде при мене; тази вечеръ оставаме тука и утре заминаваме за Гевгели — каза инженерътъ.

Следъ спирането на трена, на гарата стана едно раздвижване — едни посрѣщаха, други изпращаха, а продавачи на разни продукти викаха за мущерии.

Началникътъ на станцията, следъ разписването си въ надлежнитѣ ведомости въ трена, отправи се къмъ инженера, когото намѣри предъ гарата заедно съ майсторъ Серафимъ. Докладътъ на майстора по-извършената работа около и северно отъ гарата задоволиха инженера.

— Закарайте вагона съ материалитѣ при кантона, разговарете ги, елате после при мене. Тази вечеръ оставамъ тукъ: г-нъ Прой ще ни гощава — каза инженерътъ.

Майсторъ Серафимъ се отдалечи, мина край работницитѣ съ трасината, размѣни нѣколко думи съ тѣхъ и, на пѣтъ за при другитѣ работ-

ници, спрѣ се при начальника на влака — човѣкъ съ срѣдна възраст, родомъ отъ гр. Велесъ.

— Ревизия на багажитѣ правиха до ст. Демиръ-Капия, заминаватъ за Солунъ — каза началникътъ на влака.

— Добре, тази вечеръ ще бжде всичко прибрано, а утре или на другия денъ ще бжде предадено — отговори майсторъ Серафимъ.

Следъ 2 минути тренътъ тръгна, хората отъ перона почнаха да се прибиратъ и гарата затихна. Нѣколко компански вагони съ стока и материали за постройки стоятъ разхвърлени по линията, а по шосето тръгватъ 2—3 файтона съ пѣшници за Струмица.

Братска могила при село Варошъ (Прилепска околия), въ която сж погребани частъ отъ избититѣ отъ турцитѣ Крушовски революционери следъ свършване на Илинденското въстание презъ 1903 година.

Майсторъ Серафимъ постоя при работниците докато вечеряха и при излизането каза имъ:

— Тая вечеръ, докато линията е свободна, при кантона ще закараме вагона съ материалитѣ за разтоварване. Ще ме чакате и безъ мене нищо нѣма да става.

Отъ Гевгели до Демиръ-Капия майсторъ Серафимъ имаше 3—4 групи работници, на брой 35—40 души — всички вѣрни синове на Македония; тѣ бѣха отъ близкитѣ села до линията.

На пѣтъ за гарата срещна го чаушинътъ на караула отъ гарата.

— Акшамъ хайръ олсунъ, оръ Серафимъ! Па ти имашъ да го черпишъ; имашъ момче, ха?

Случаятъ помогна на Серафима да обезвреди чаушина и като знаеше слабата му страна, заведе го въ хана.

— Коста — тѣй се казваше ханджията — тази вечеръ ще дадешъ кило ракия и вечеря на ка-

раула; ще ги гостишъ на моя смѣтка, разбра ли?

— Всичко ще стане както заповѣдвашъ — каза ханджията, който разбра, че ще има нѣщо.

Въ определеното време Серафимъ влѣзна въ станцията при инженера и началника на гарата, придруженъ съ човѣкъ отъ ВМРО. Следъ обикновенитѣ поздрави и запознания съ новия гостъ, синьоръ Сулини заговори:

— Господа, имахъ сведения за силата и мощта на ВМРО, обаче, дондесъ не знаехъ и сега отъ г-на Прои научихъ, че всички мои хора, работници по линията, сж нейни членове. Вашата работа е рискована, но свещена и високо патриотична. Въ писмото, което получихъ съ бланка на ВМРО, се иска

отъ мене да бжде тукъ тая вечеръ, гдето щѣло да ми се каже, какво азъ и г. Прои трѣбва да свършимъ, за да услужимъ на каузата на ВМРО. Кажете, проче, съ какво и какъ, азъ и г. Прои, можемъ да бждемъ полезни.

Пратеникътъ на ВМРО изказа, преди всичко, благодарностъ на г. Прои, който дондесъ не само не е правилъ прѣчки, а е услужвалъ на каузата на ВМРО и то по начинъ безъ да бжде узнатъ и засегнатъ.

— Вие, г-нъ Сулини — продължи той — схващате, че ние сме последователи на вашитѣ революционери, които докараха свободата на италианския народъ. Ние сме се посветили на сжщата идея. Тази вечеръ пристигатъ около гарата наши материали, които трѣбва да бждатъ разпратени за разни пунктове. Искаме отъ

васъ да ни бждатъ давани вагони и вагонетки, въ които да има компански строителни материали, помежду които ние ще поставяме нашитѣ материали. По пунктоветъ, кждето ще отиватъ тия материали, да се отварятъ временни служби, на които да се настаняватъ наши хора. Тия наши хора ще приематъ материалитѣ и ще ги разпращатъ по предназначението имъ. Такива материали за въ бждеще ще пристигатъ по-често. Вашитѣ имена ще бждатъ запазени въ строга тайна.

Презъ ноцта, вагонътъ съ строителнитѣ материали биде закаранъ до горичката при кантона и въ него се поставиха сандѣцитѣ съ организационнитѣ материали, които трѣбваше бързо да заминатъ за Солунъ, с. Боймица, с. Мировци, Демиръ-Капия и гара Градско.

Готвѣха се събитията, които по-късно станаха.

Ст. Стаматовъ.

Две писма на Гоце Дѣлчевъ

Презъ 1902 год., за известно време, Гоце е билъ въ София и заедно съ Задграничното представителство е работилъ неуморно за стѣгането и засилването редоветѣ на революционната организация въ вжтрешността на Македония. Той е билъ

въ редовни сношения съ пунктоветѣ край границата и съ дейцитѣ вжтре въ Македония.

За пунктовоъ началникъ на Чепинското корито, съ центъръ с. Батакъ, е билъ назначенъ дългогодишниятъ старъ учител и голѣмъ родолюбецъ

Иванъ М. Бележковъ съ псевдонимъ Асенъ. Гоце Дѣлчевъ, подъ псевдонима Ахилъ, е билъ въ редовни писмени сношения съ него. Отъ тия Гоцеви писма даваме две, отъ които едното въ факсимиле.

1-во писмо.

Сосредъ 19/11 02

Асене,

Днесъ испращавамъ два колета
отъ в.в. „Право“ и „Дѣло“ и 10 екзем-
пляра отъ „Сръбногорското въста-
ние“. Распредѣли ги съобразно
за Разлога, Неврокопъ, Серикъ —
Димиръ Хисарско. Нищо ми не
пишишъ за качала въ Разлога.
Ако не си го урѣдилъ, погрижи
се да направишъ по-скоро зова.
Вчера ти писахъ по-подробно
въпроса за орджинето. Ако не
си заръчалъ „Холево“ платъ за
кепета, изработвани въ Доленъ
или Каракѳой, по-скоро заръчи,
че много ми пурѣва. Маркетъ за
испращане ще ти проводимъ.
Както ти се свързаша парича
за разноски пиши ми да ти прора-
ботва Масларовъ и Малевиъ —
Бурдучковъ

Иванъ Ахилъ

Асене,
Днесъ испращамъ два колета отъ в.в. „Право“ и „Дѣло“ и 10 екземпляра отъ „Сръдногорското въстание“. Распредѣли ги съразмѣрно за Разлога, Неврокопъ, Серско и Димиръ Хисарско. Нищо ми не пишишъ за ка-

нала въ Разлога. Ако не си го урѣдилъ, погрижи се да направишъ по-скоро това.

Вчера ти писахъ по-подробно по въпроса за орджинето. Ако не си заръчалъ „Холево“ платъ за кепета, изработвани въ Доленъ или Каракѳой, по-скоро заръчи, че

Общъ изглед

много ми трѣбва. Паритѣ за исплащане ще ти проводимъ. Когато ти се свършатъ паритѣ за разноски пиши ни да ти пратимъ.

Поздрави Масларовъ, Главеевъ и Джорджевъ.
Кѣдѣ е установенъ Комисиевъ?

София, 19 1/VI 02 г.

Твой Ахилъ.

2-ро писмо.

Асене,

Писмото ти получихъ завчера, а отговарямъ днесъ, като смѣтахъ да можъ изуча отъ тукъ — отъ Луката нѣкои и други работи по вашия край. И той (Луката) отговаря, че гласътъ на всички тамкашни за сега е единъ: орѣжие. А ний ще трѣбва да направимъ усилия, за да задоволимъ до нѣкъдѣ тоя гласъ. Пишишъ ми, че Джорджевъ се е нахвещалъ да направи покупка отъ Пловдивъ. Ако това може да стане, кажи веднага да се завземе и на първа рѣка ни достави 300 кримки съ по 150 патрони до Батакъ, които още при доставянieto да се складиратъ въ сгодна за изнасяние кѣща. Съ Комисиева ще направимъ нужното. Щомъ Джорджевъ достави ще му ги исплатимъ. А прѣди това не ще направимъ злѣ, ако правишъ пазарлъкъ, па да може понѣ до 4—4½ лева едната кримка. Въ краенъ случай само, когато не склони на горната цѣна дай му 5 лева.

Мартинитѣ по горѣ отъ 30 лева най-много 32 недѣй ги взима. Да се гледа щото и пушкитѣ и патронитѣ да бѣдатъ здрави, чисти и не ржидиви.

Трѣбваше частъ испратенитѣ книги да прѣпратишъ и въ Разлога. Недѣй бърза да додишъ до като не се нареди и прѣнесе материялъ. Ведно съ настоящето испращамъ и вѣстници пакъ за сѣшитѣ райони. Съ Молеровъ ужъ се разбрахме, но ти трѣбва да стоишъ тамъ, защото не знаемъ да ли не е направилъ нѣщо съ Върховния, а това ще се укаже въ конгреса. Човѣци отъ тукъ не съмъ пратилъ освѣтъ оня отъ Каракой, за когото ти писахъ на врѣме. Давай сведения изъ живота на тамкашнитѣ райони.

Пишишъ ми, че на 21 того си ми писалъ, но писмо отъ тая дата не съмъ получилъ. Влѣзъ въ сношение съ вжтрѣшнитѣ и нарѣди, щото всѣка седмица да идватъ куриери.

Смѣтаме да направимъ покупка и отъ нѣколко револвери за нататѣкъ.

Поздрави Масларовъ, Главеевъ и Джорджевъ. Каквото направимъ съ послѣдния извѣсти ме.

София, 19 31/V. 02 г.

Съ поздравъ Ахилъ

Въ това второ писмо Гоце констатира факта, какво населението отъ *Неврокопско, Разложко, Сърско и Демирхисарско* иска орѣжие и че трѣбва да се направятъ усилия, за да бѣде удовлетворено това народно искане. И затова въ писмото Гоце наблѣга какъ по-скоро и повече орѣжие да се закупи и препрати за районитѣ въ Сърския окрѣгъ и че това орѣжие да се употреби за въорѣжаване на населението и на четитѣ.

Въ сѣщото писмо, както и въ първото отъ 1/VI 1902 г., той обѣща вниманието на Асена да уреди редовно да дохаждатъ отвжтре куриери, за да донасятъ сведения изъ вжтрешността. Сѣщевременно се грижи да изпраща редовно вестници, списания и брошури за населението. Гоце отдаваше голѣмо значение на революционната литература за подготовката на маситѣ къмъ въорѣженъ бунтъ срещу вѣковното турско робство. Чрезъ революционната книжнина и чрезъ революционния печатъ той създаваше и възпитаваше млади и самоотвержени борци и водители на народа.

Ето затова той силно настояваше и се грижеше да се препращатъ вестницитѣ „Дѣло“ и „Право“, както и биографии на видни революционери отъ *Сръдногорското* въстание. По-късно, въ недрата на Пиринъ-планина, се издаваше вестникъ „Свобода или Смрътъ“, който бѣ любимото четиво на роба. И млади и стари съ жажда го четѣха.

Обикновено вестницитѣ и книгитѣ минаваха отъ едни рѣце въ други тайно и се четѣха нощно време отъ група хора въ скрита стая предъ запалена печка или накладенъ огънь: единъ четѣше, а другитѣ слушаха. А всички правѣха коментарии върху прочетеното. Вслучай на опасностъ отъ органиитѣ на властѣта, всичко се изгаряше въ печката или огъня.

На другия день вестницитѣ и книгитѣ се предаваха на друга група. По такъвъ начинъ революционната агитация, пропита съ идеализмъ и себепридане, обхващаше умоветѣ и духоветѣ на цѣлия народъ.

Съобщава: Л. Т.

Рада Битоля.

По козитъ пжтеки

[Продължение отъ книга 5 (35)]

Презъ страшни урви и змиарници четворката сполучи да се измъкне и се озова на „Старото Черквище“, откъдето следѣха заканитъ на Али ефенди, който следъ единъ часъ зае последната позиция на четворката, очудвайки се на импровизираното вжже на хитрия Каменъ.

Бавно се разтиляше полуздрачътъ въ планинскитъ усои съ своя сребърнъ вуалъ. Войската бързо се раздвижи и почна да прави щателни обиски въ Язовиръ и околността. Изведнажъ свѣтнаха огньове отъ четиритъ краища на обсадената мѣстност и огнени езици заблизаха дървенитъ кжщурки на селото, въ което бѣха останали само нѣколко едри песове, които непрестанно надаваха своя жалостивъ вой.

Неприятелътъ бѣше усѣтилъ присѣтствието на Камена и съ стихийнъ огънь обстрелваше една отъ кжщитъ. Трѣбваше да се действува бързо и решително. Трѣсъкътъ на две бомби отвори пжтя за отстъпление и групата се промъкна презъ обсадата и съ бързъ набѣгъ се отправи по посока на полето. Още при първото селце селянитъ имъ дадоха коне, съ които преминаха рѣката и поеха съ силенъ трѣсъ презъ полето, осѣяно съ блатата и тресавища, по посока на отсрещния балканъ.

— Азъ мислѣхъ, че съ насъ всичко е свършено и когато ни поиска пояситъ, азъ се чудѣхъ защо ти сж — тихо продума Боянъ, подмушвайки коня си.

— Ехъ-ей-ей. . . Не видѣ ли Али ефенди, какъ се чудѣше, гледайки висещия поясъ надъ ямата — каза ухилено Павле.

— Брр. . . като взехъ да се спущамъ въ ямата, ха насамъ, ха нататкъ. . . краката ми се подкошиха. . . мравки полазиха по цѣлото ми тѣло. . . за малко щѣхъ да изтърва пояса, но за моментъ се сепнахъ и сполучихъ да се хвана за единъ лещакъ — разправя Ванката съ жестове.

— Отидоха ми хубавичкитъ пояси. . . пѣкъ и кръстътъ сега ме още повече наболява — съ тѣга и въздишка продума Павле.

— Поне единъ да бѣше си запазилъ, бре Павле, та и четиримата да се натъркаляме въ „Змиарника“ — шеговито забелязва Ванката.

— Безъ смѣхъ и приказки! На тоя кръстопжтъ сигурно ще да има поставени засади — нервно издума Каменъ и премина напредъ, заслуша се и бързо се повърна, давайки знакъ да вървятъ следъ него.

Влѣво припукаха пушки, но презъ настѣплия мракъ групата незабелязано свърна вдѣсно и съ бързъ набѣгъ излѣзе отъ засадата.

Съ вихренъ устремъ четворката напредваше, за да се покачи на гиздавитъ хълмове, наредени въ политъ на майката-планина. Навлизайки въ прибалканското селце, почукаха на първата селска хижа. Веднага едно едро куче се обади, следъ него друго и вмигъ цѣлъ оркестъръ отъ кучи лай огласи тихата нощъ. Зачули сигнала на Камена, отъ кжщата излѣзоха двама селяни и, следъ тихъ разговоръ, единиятъ отведе конетъ, а другиятъ преведе четворката презъ брода на рѣката и я отправи къмъ балкана.

Въ бегската кула, на другия край на селото, ношуваше потерата. Макаръ преуморени, тѣ бързаха да достигнатъ планината, която като родна майка ги прикриваше въ своитъ пазви.

Луната се бѣ издигнала високо на кржгозора. осѣянъ навредъ съ лениво трептещи звезди. Буйната балканска рѣка шумно разливаше своитъ хладни води въ полето, отрупано съ макови градини. Въ предутринната лека мъгла, при обилната лунна свѣтлина, маковитъ градини въ тая котловина наподобяваха ширна ливада, срѣдъ която, като свѣтла опалова лента, се влачеха съ своята монотонна пѣсенъ хладнитъ струи на стихийната водна маса, идеща отъ планината съ шеметенъ нагонъ.

Наближаваше да съмне. Луната се скри въ дуплитъ на единъ тъменъ облакъ. Четворката преминава грамадна поляна, осъяна тук-таме съ храсти. На поляната почна да се настила лека мъгла и бързо обви съ своята мантия храститъ. Предъ настъпващата утринна зора и леката мъгла, проточилитъ се встрани назъбени планински хребети и борови дървета приемаха формата на живи същества, които каточели дебитъхъ бродниците. Мъглата заночва да редъе. Изведнажъ каточели остъръ ножъ разръзва тежката завеса на мъглата утро: кржгзорътъ и земната повърхност

очерта около единъ ескадронъ черкези. Виждайки, че групата на Камена се намира вече на безопасно мѣсто, тѣ лениво започватъ да се мъкнатъ въ гъщи маршъ, следъ което едни слизатъ отъ конетъ за почивка, а десетина конници отиватъ влѣво и посрѣщатъ втората потеря, застанала на километъръ далечъ отъ конницата.

Следъ изтощителенъ походъ въ балканскитъ усой, четворката пристига на прикрито мѣсто и остава на почивка всрѣдъ грамада повалени букови и борови стволове.

Привечеръ четворката приближи колибата на

Четата на войводата Павле Давковъ отъ с. Сърбиново (Горно Джумайска околия). При четата, като нейнъ гостъ, е отишелъ нѣкогашниятъ кореспондентъ отъ България на Лондонския вестникъ „Таймсъ“, г. Христо Стаматовъ (отдавна покойникъ). На снимката се вижда, какъ той и войводата се ржкуватъ. Влѣво отъ войводата е революционерката Юрданка Пукавичарова отъ Самоковъ, а влѣво отъ нея е поетътъ-революционеръ Петъръ Стойковъ. Първиятъ въ предния редъ отлѣво къмъ дѣсно е революционерътъ Петъръ Георгиевъ отъ с. Рила (Дупнишко), а седещиятъ до него е четникътъ Бойчо Атанасовъ.

добиха сивъ оттенъкъ, въ въздуха полѣхна свежа хладина, а върховетъ на бороветъ и храсталацитъ се засребриха отъ утринната роса. Вмигъ предъ погледа се изгубиха мрачнитъ силуети и въ политъ на задрѣмалия балканъ се очертахъ гиздави хълмове, обрасли съ висока напратъ. Небето бѣ станало модро-синьо, а луната бавно чезнѣше всрѣдъ небесната ширъ. Току що се бѣ родилъ отъ изтокъ румениятъ зрачъ и слънцето бѣ изплавало на кржгзора — горещиятъ юлски въздухъ вече се чувствуваше. Ослѣпителенъ блѣсъкъ обилно се ширѣше по блѣдо-синьото небе, всрѣдъ което не се мѣркаше никакво облаче.

Едва що изкачила се на първия хълмъ, групата забеляза облакъ отъ прахъ въ полето, който бързо се движеше. Това движение полека-лека почна да се оформява и при приближаването се

Цале, приютила се въ отсрещния скатъ между грамадни буки и каменни блокове.

Слънцето клонѣше на заникъ, изпущайки своитъ червени багри. Смрачи се. Небосклонътъ се помрачи. Записка пороенъ дъждъ, придруженъ съ силенъ вѣтръ. Свѣтна се. Остъръ гръмъ разтърси околността. Дъждътъ се усили. Групата се прикри въ подножието на грамаденъ камененъ блокъ, стърчещъ надъ скалата. Лѣтниятъ дъждъ скоро превалѣ.

— Време е предпазливо да се промъкнемъ къмъ Циле, само тихо и следъ мене — казва Каменъ и се вгледа напредъ.

Катерейки се по зигзагообразнитъ пѣтеки по-нанагорнището, групата наближи колибата.

Пълзейки между скалитъ, Каменъ се промъкна напредъ и нададе остъръ вой, имитирайки чакалъ.

Никакъвъ отговоръ не последва.

— Що е станало съ Циле?!

Той бутна вратата и видѣ разхвърлена по-
жщина.

Той се смути и за моментъ поколеба — не
знаеше, що да прави.

Безумна мѣстъ закипѣ въ гърдитѣ му.

Съ развълнуванъ гласъ той едва можа да
избѣбли презъ жби: „Тамъ горе, на Бистрица,
ще търсимъ Циле! Дано е тамъ!“.

Наоколо царуваше пустошъ и тъмниятъ си-
луетъ на колибата наподобяваше стара запустѣла
крепостъ. Две овчарски кучета жално виеха предъ
задния входъ на колибата и тѣхниятъ вой въ тая
късна доба навѣваше тъга въ душата. Сърдцето
на Камена се сви отъ непонятна тревога. Той се
мжчеше да намѣри следи отъ стѣпките на Циле.
Дветѣ кучета подушиха Камена и съ радостно
скимтене се намѣриха предъ краката му.

Ненадейно пропукаха пушки. Боянъ се хвана
презъ рамото и се струполо върху единъ камѣкъ.

Познавайки добре тоя горски кѣтъ, Каменъ
веднага съобрази откъде иде опасността. При-
друженъ отъ Павле и Ванката, той се промѣква
между разхвърленитѣ зигзагообразни каменни бло-
кове въ тилъ на засадата.

Каменъ изненадва въ тилъ засадата, настѣпва
суматоха. . . зачуватъ се задавени стонове . . . и
всичко утихва.

Изплашенъ за съдбата на другаритѣ си, Боянъ
пропѣлзвя до карпитѣ, въ които току що се бѣше
разиграла кървавата стихия, но поради изтеклата
кръвъ изпада въ несъзнание.

Изведнажъ Каменъ се изправи, поддържанъ
отъ Ванката и Павле, и вижда наоколо петъ не-
приятелски трупа.

— Отъ това ме бѣше страхъ . . . всичко е
свършено . . . каналътъ е издаденъ . . . Циле из-
чезна, а тия потераши сж били оставени въ засада
да изловятъ нашитѣ куриери — разпалено говори
Каменъ и се спѣва въ Бояна.

Тѣй бързо се навежда, напипва пулса му и,
подпомогнатъ отъ Ванката и Павле, го слагатъ
леко на земята. Каменъ разпаря съ ножъ куртката
и долнитѣ дрехи, намира раната и я превръзва.
Следъ малка почивка, Каменъ мѣтва Бояна на ра-
мото си, последванъ отъ Ванката и Павле.

— Кѣмъ Бистрица! . . . кѣмъ Бистрица! —
каза нервно Каменъ и се отправи кѣмъ билото на
планината, носещъ съ мѣка тежкия товаръ.

Съ усиленъ маршъ групата почна да се из-
качва по една стрѣмна пѣтека, проточила се като
пепелянка, всрѣдъ каменнитѣ сипеи.

— Най-сетне приближаваме Лакавица; тамъ
ще отпочинемъ и ще се спуснемъ кѣмъ Бистри-
ца преди изгрѣвъ слънце — съ въздишка про-
дума Каменъ, придържайки Бояна.

— Да . . . скоро ще навлѣземъ всрѣдъ бу-
кацитѣ на Лакавица — каза Павелъ и премина
напредъ.

И всрѣдъ молитвения напѣвъ на свежитѣ
буки, групата пристигна всрѣдъ гѣстата гора, пре-
вила се отъ тежестъта на годинитѣ си.

Откъмъ Бистрица пропукаха пушки. Водѣше
се сражение. Стрелбата продължаваше.

По цѣлото тѣло на Камена преминаха трѣпки.
Той спрѣ за моментъ, прислуша се и съ възбуда
заговори:

— На Бистрица става нѣщо! . . . Хъм . . . Па-

вле, ти ще останешъ тукъ при Бояна, а азъ съ
Ванката ще се спусна въ Бистрица. . .

Владимиръ Кипровъ

Роденъ е презъ 1880 година въ гр. Разлогъ и е синъ на
дѣдо Кипре и баба Елена — видно семейство въ тоя градъ.
Дѣдо Кипре бѣ познатъ не само въ града, но и въ цѣлия
Разлогъ. Той бѣ предприемчивъ и любознателенъ. Особено се ин-
тересуваше отъ учебното дѣло и бѣ единъ отъ най-събуденитѣ
граждани. Винаги бѣ готовъ да подкрепи и засили черковно-
училищното дѣло въ града и околията. Много младежи дължатъ
своето образование на подкрепата, било морална, било матери-
ална, на дѣдо Кипре.

Владимиръ, макаръ и синъ на дѣдо Кипре, представя-
ваше пълнен контрастъ съ него: колкото бащата бѣше спокоенъ
и търпеливъ, толкова синътъ бѣше буенъ, смѣлъ и реши-
теленъ.

Владимиръ завърши основното и прогимназиалното си
образование въ родния си градъ. Бащата, имайки силно желание
да продължи образованието, изпраща го въ Севлиево сѣ педаго-
гическо училище. Тамъ той наистина продължилъ образова-
нието си, обаче, не го завършилъ. Това бѣ презъ бурнитѣ го-
дини на македонската революционна борба. Владимиръ не остана
далечъ отъ тая борба. Той напусна Севлиево и замина за София,
дето се запознава съ Гоце Дѣлчевъ. Това познанство бѣше ре-
шаващо за него и следъ това той се предаде всецѣло въ служба
на революционното дѣло, въ служба на роба. Презъ пролѣтъта
на 1903 год., той замина съ четата на Гоце Дѣлчевъ презъ Раз-
логъ за Пиринъ. Въ скоро време става известенъ между другар-
итѣ си и населението като добъръ агитаторъ и неустрашимъ
борецъ. Въ една сбирка, състояла се въ Пиринъ, бѣ избранъ за
войвода на Драмско. Гоце обичаше Владимира и възлагаше на
него голѣми надежди. Следъ като завърши „школуването“ си
при Гоцето, съ отборъ момчета потегли за Драмския районъ.
Макаръ задачата му да бѣ трудна, Владо, обаче, безогледно се
хвърли въ неравната борба.

Вѣрващъ напълно въ тържеството на борбата, той съ сигур-
ностъ и безграниченъ идеализъмъ поведе другаритѣ си изъ
Драмското поле. Шомъ пристигналъ въ района си, той пред-
приелъ първата си агитационна обиколка изъ селата.

Презъ месецъ юний 1903 год., на пѣтъ отъ с. Плѣвня за
с. Калапотъ, попада съ другаритѣ си въ засада и пада убитъ.

Цѣлиятъ Сърски край оплака смъртъта на този младъ и
жизнерадостенъ войвода, преизпълненъ съ идеализъмъ и неиз-
черпаема енергия и жеденъ за подвизи.

Нѣщо велико бушуваше въ душата на тая бурна глава.
Вѣчна память на незабравимия и непрежалимъ Влади-
миръ Кипровъ!

Л. Т.

— Азъ самъ ще остана тукъ . . . по-скоро
трѣгвайте, докато не е станало късно — съ болка
проговори Боянъ.

— Нека Боянъ се прикрие въ плочника, пък ние тримата да се спуснемъ презъ сипея, докато не се е разсърдило — каза лениво Павле.

Стрелбата се засилваше. Тройката се носеше като ураганъ и, падайки-ставайки, пристигна на полебрани въ тилъ на неприятеля.

Вмигъ Каменъ схвана положението.

— Петъ пушки наши и двадесетина маузери — каза Каменъ.

— Сега не ще ни убѣгнатъ — разпалено говори Ванката.

— Да!... ще си примѣримъ силитъ. Пазете тишина да ги изненадаме. . . Тихо! . . . стѣпките си мѣрете. . . никакъвъ шумъ — съ тихъ шепотъ дава своитъ нареждания Каменъ.

Току що бѣше почнала да се пука зората.

Тройката предпазливо се промъкна презъ храсталака и застана на стотина крачки отъ неприятеля. Каменъ и Монката заредиха бомби и ги метнаха всрѣдъ неприятеля. Адскиятъ трѣсъкъ на бомбитъ внесе суматоха. Аскерътъ се понесе като ято врани изъ нанадолицето, преследванъ отъ залповия огънь на дветъ групи.

Следъ прекратяване на стрелбата, Каменъ подсъри като косъ и цѣлата Сливополска чета се събра при своя войвода.

— Науме! . . . Науме! . . . Провидението и тоя пътъ ни спаси. Какъ се натъкнахте на аскера?

— На пътъ да ви посрещнемъ, случайно се натъкнахме и, благодарение, че забелязахме аскера, избѣгахме засадата.

— Отгдето узнахте, че ще дойдемъ при васъ?

— Отъ овчарчетата, които бѣхме прѣснали въ разни посоки да следятъ неприятеля. Но кжде е Боянъ? Що е станало съ него?

Той е раненъ при колибата на Циле. Оставихме го на Лакавица, за да ви се притечемъ на помощъ.

— Ако не бѣше ми съобщило едно овчарче и азъ щѣхъ да падна въ рѣцетъ на аскера — каза радостно Циле.

— Циле! . . . Всичко ли е на мѣстото си? . . . Казвай?!

— Бжди спокоенъ. Всичко е добре прикрито.

— Циле! . . . Циле! . . . Голѣмъ товаръ падна отъ гърдитъ ми!

— Я гледайте! . . . Та това не е ли нашиятъ Боянъ — каза Монката. Той и Наумъ се притичватъ и довеждатъ Бояна.

— Откъмъ Крушарски ридъ слиза аскеръ. . . не можахъ да се стѣрпя и едва се довлѣкохъ до тукъ — продума Боянъ и, изнуренъ, пада на земята.

— И тукъ не ще можемъ да починемъ. . . Наумъ и Климе да излѣзатъ напредъ и провѣрятъ пътя за „Яворътъ“, Ванката и Павле да се погрижатъ за Бояна, а азъ, Монката, Ицо и Циле ще проследимъ движението на аскера и ще ви застигнемъ — каза Каменъ и потегли на пътъ.

— Къмъ Яворътъ! . . . Къмъ Яворътъ! . . .

Тамъ поне ще си отпочинемъ всрѣдъ хладнитъ недра на пещерата — съ патосъ разправя Ванката.

— Майката-земя ще ни скрие за нѣколко дни отъ лапитъ на противника — разправя съ бликнало отъ радостъ лице Монката.

— Къмъ Яворътъ! . . . Къмъ Яворътъ! . . .

Разбудениятъ балканъ сънливо раздрусва стрѣмни синури, разтвори своитъ пазви, понадигна морна глава и изпадна въ сладка дрѣмка, доволенъ, че прикрива родни чеда.

Стефанъ Аврамовъ.

Сливничкиятъ манастиръ „Света Богородица“ въ Голѣма Прѣспа

Красивата околностъ на Прѣспанското езеро, заградено съ високи планини, и изобилната риба

Прѣспанското езеро се създаде основа за интензивенъ религиозенъ животъ. Следи отъ стари монументални постройки, църкви и манастири се срѣщатъ на много мѣста край брѣговетъ на езерото, особено пъкъ на островитъ Ахилъ (Аилъ) и Голѣмъ Градъ. А и оцѣлѣлитъ до днешенъ стари църкви и манастири въ Прѣспанската котловина не сж малко. Такава една старина е и Сливничкиятъ манастиръ, разположенъ въ северо-западнитъ склонове на великана Пелистеръ.

По источния брѣгъ на Голѣмото Прѣспанско езеро се редятъ селата: Подмочани, Преторъ, Корбиново, Сливница и Райчица. Сливница е разположено на високи ридове, навесени надъ езерото, а манастирътъ е сгушенъ въ гѣститъ джбови, борови и букови гори, нахождащи се цѣлъ часъ пътъ източно отъ селото. Пътътъ води край буйната рѣка, която стрѣмно се спуска изъ

Пелистерскитъ диплени разклонения, минава край самия манастиръ, за да стигне съ силенъ напѣнъ и разпѣнена езерния брѣгъ. Околността на манастира

Сливничкиятъ манастиръ „Света Богородица“ въ Голѣма Прѣспа

въ езерото, която представя вкусна храна презъ дългитъ пости, предлагатъ удобни мѣста за манастири, църкви и отшелнишки килии. Затова край

е една отъ най-красивитѣ. Тя е цѣлата обрасла съ гъсти борови и джбови гори. Високо надъ монастира се губятъ, въ небеснитѣ висини, Пелистерскитѣ конусовидни върхове, криещи въ своитѣ дипли, късно презъ лѣтото, ледени пластове — началото на буйни планински рѣки. Монастирскитѣ сгради, скрити изъ гъстата гора, оставятъ незабелязани отъ око̀то на пътника; тѣ се виждатъ само, когато човѣкъ стигне до тѣхъ. Навѣрно, туй обстоятелство сж имали предвидъ българскитѣ висши военни власти, та презъ последната свѣтвна война тукъ — въ монастира — бѣ квартирата на щаба, който ръководѣше военнитѣ действия въ тѣй наречения междуетеренъ участъкъ — Прѣспанското и Охридското езеро.

Монастирскитѣ сгради отъ всички четири страни сж оградени съ високи каменни стени. Постройкитѣ наоколо не сж много модерни. Тѣ сж двуетажни: съ яхъри, изби, магерница и фурна въ долния етажъ и голѣми чардаци съ обширни стаи за гости въ горния етажъ. Монастирската църква е посрѣдната на двора. Тя има правоъгълна форма и корабовиденъ сводъ. Дълга е 8·5 м., а широка — 4 м. Постройката е почнала въ 1607 година. Живописътъ е чиста и добре запазена, както въ храма, тѣй и въ притвора, който е обграденъ съ джамлъкъ. Въ първото отдѣление на храма, по северната страна, личатъ ликоветѣ на светитѣ Седмочисленици: Кирилъ, Методий, Климентъ, Наумъ, численици: Кирилъ, Методий, Климентъ, Наумъ, Сава, Гораздъ и Ангеларий. Надъ входната врата на църквата стои надписъ отъ 1607 г., въ който личатъ имената на приложницитѣ и дарителитѣ. Между тѣхъ личатъ: Киръ Михаило Петковъ (9000 гроша) отъ Битоля, Стойко Милевъ (1000 гроша) отъ с. Сливница, Тодоръ Влъчевъ (2000 гроша) отъ с. Любойно, Влъчинъ Петковъ (3000 гроша), Иеромонахъ Иосафъ (3000 гроша) отъ Прилепския манастиръ Тръскавецъ, Янаки монахъ (1000 гроша), братъ му Стефанъ (500 гроша) и братъ му Никола (500 гроша) отъ с. Боуно (Ресенско), Попъ Михаилъ (1000 гроша) отъ с. Градешница (Мариовско) и други. На северната стена, въ олтаря, до лика на ктиторовия синъ Купена, стои надписъ: „Прѣдстави ся рабъ божи Купенъ въ лѣто 1599, синъ Киръ Михайловъ и Стойне отъ града Битоля, ктиторъ манастирски“.

Славното минало на тоя чисто български край е будилъ живъ интересъ у учения славянски свѣтъ: руси и сърби неведнажъ сж предприемали научни издирвания. Първъ отъ славянскитѣ учени, който посетилъ историческата Прѣспа, е билъ рускиятъ професоръ Григоровичъ. Презъ лѣтото на 1898 г. рускиятъ Археологически институтъ въ Цариградъ бѣ предприелъ научна екскурзия изъ Западна Македония, начело съ своя директоръ, професоръ Успенски, и професоръ П. Н. Милуковъ. И сръбска мисия, начело съ професоръ Цвиичъ, е посещавала тоя край. Отъ тия чужди мисии трѣб-

ваше да чуемъ преценка за историческитѣ старини, останали отъ българско време, която преценка не винаги е била строго безпристрастна.

Даже и екзархийскитѣ органи: свещеници и учители, не сж били пощадени отъ нѣкои отъ тия мисии. Тия органи сж били обвинявани, че умиш-

Изгледъ на прочутото Костурско село Смърдешъ при режима на грѣцкитѣ проходи.

лено сж разрушавали грѣцкитѣ паметници и надписи, като сж ги замѣнявали съ славянски!... А всжщностъ тѣмко обратното бѣ вършено. Грѣцкото духовенство, за да заличи всѣка следа отъ славянската книжнина и писменостъ, напомнечи славното минало на българитѣ въ тоя край, умишлено е вършило тоя вандализъмъ. Особено въ туй отношение се бѣ отличилъ Охридскиятъ фанарйотинъ Мелетий, който въ своята обиколка изъ Прѣспата се придружавалъ отъ майсторъ, снабденъ съ чукове и длета, за да руши и заличва славянскитѣ надписи, и отъ зографинъ да поправа живописътъ и писмото. Тоя вандализъмъ на фанарйотина се помни още отъ населението. По заповѣдь на тоя „пастиръ“, цѣла седмица сж горѣли стари книги отъ Сливничкия манастиръ, които били скрити въ монастирскитѣ бѣчи! Сжщо така и *поменикътъ*, съхраняванъ въ Метеха на Сливничкия манастиръ, сведочи за вандализма на Мелетия. Като не можалъ фанарйотинътъ да заличи старо-българското писмо по пергаментнитѣ листа на *поменика*, зацапалъ листата съ синя боя и отгоре прекаралъ грѣцко писмо. Достатъчно бѣ да се изтърка боята съ мокра кърпа, за да се покажатъ отдолу имената на дарителитѣ: Стойче отъ Битоля, Живко отъ Демирхисаръ, Пройка, Петко и други.

Сливничкиятъ манастиръ е днесъ сръбско владение, но историята на тоя манастиръ, имената на дарителитѣ и ктиторитѣ не говорятъ ли най-красноречиво за българския характеръ на лицата и мѣстноститѣ отъ далечното минало до день днешенъ?

Прѣспа, която въ своето деветъ вѣковно робство неведнажъ е вдигала оржие срещу чуждата власть; която и въ Илинденското въстание застана въ първитѣ редове на разбунтувалото се население — тая царъ Самуилова Прѣспа ще се помири ли съ днешното робско положение?...

Георги Трайчевъ.

Изъ революционнитѣ борби въ Паякъ планина

[Продължение отъ книга 5 (35)]

Последнитѣ три-четири години преди Илинденското въстание, особено годината 1902, сж били години на усилено въоръжаване на македонското население, години на особено повдигнатъ революционенъ духъ. Бойнитѣ материали за Юго-западна Македония се доставяха откъмъ Бѣломорието чрезъ специални организационни работници и разни емисари отъ разни вѣри и народности. Още рано презъ пролѣтѣта войводитѣ, които се намираха на почивка въ България, започнаха да заминаватъ за районитѣ си: Аргирѣ Манасевъ за Гевгелийско, Григорѣ Ивановъ за Кукушко, Павле Кониовски

съ пунктовъ началникъ Ичко Гошковъ. Най-после той замисли да създаде и укрепи втора своя военна база въ Ениджевардарското блато, освенъ тази въ Паякъ-планина, кждето, следъ смъртѣта на помощника му Павелъ Кониовски, последователно построи редъ колиби, въ които почна да складира оржжие и храни и въ които можеха да почиватъ заболѣли четници. Тѣзи колиби следъ въстанието станаха важна база и опора противъ нападенията на грѣцкитѣ андарты и турския аскеръ въ борбата имъ противъ Организацията и изобщо противъ българщината въ Македония.

Младежи отъ Ениджевардарското село Боемица.

за Поройско, Кръстьо Българията за Тиквешко, Михаилъ Попето за Воденско, Михаилъ Герджиковъ за Димирхисарско (Битолско), а Апостолъ Петковъ за Ениджевардарско. Иванчо Карасулията, който бѣ привлѣченъ отъ върховиститѣ, остана въ България и по-късно замина за Гевгелийско съ обектъ да се наврѣтва съ четата си въ покрайнинитѣ на съседнитѣ околии: Кукушката, Дойранската, Тиквешката и Ениджевардарската. Михаилъ Попето и Кръстьо Българията, поради предателство отъ страна на каракачани, били открити и скоро се върнали въ България. Апостолъ остана въ района си презъ цѣлата година и се бѣ предалъ на усиленъ работа. Презъ тая година той заедно съ Павле Кониовски пристѣпи къмъ масово покрѣстване на населението въ цѣлата Боймѣя и Вардарията, а по-късно и въ Сланицата; изпрати въ Солунъ секретаря си Кочо Колищърковъ заедно съ членове отъ околийския комитетъ да искатъ отъ Централния комитетъ оржжие за въоръжаване на околията и разпредѣли последната на четири райони съ пункты: 1. с. *Грубевци*, съ каналъ отъ Солунъ за Ениджевардаръ и Воденъ и обратно и съ пунктовъ началникъ Захарий Гьоревъ, 2. с. *Крива*, съ каналъ отъ Ениджевардаръ за Гевгели и обратно съ пунктовъ началникъ Стоянъ Д. Янѣковъ, 3. с. *Тумба*, за полскитѣ села къмъ Вардаръ съ пунктовъ началникъ Трайо Петковъ и 4. гр. *Гумендже*, който служилъ за връзка на поменатитѣ пункты,

За построяването на колибитѣ въ Ениджевардарското блато дългогодишниятъ работникъ и другаръ на Павле Кониовски, а после и на Апостолъ Петкова, Христо Бинчаровъ отъ с. Карайотица, разказа ми следното: „Следъ смъртѣта на Павле, на когото бѣхъ дългогодишенъ куриеръ, Апостолъ ме извика въ с. Крушаре, въ кждата на Дине Тжповъ. Той ме разпита за положението на Сланицата въ организационно отношение и когато му казахъ, че цѣлата Сланица още не е организирана и че въ Орумлъка се появили грѣцки андартски чети, каза ми да му направя часъ по-скоро една колиба въ блатото, подобно на приготвената за Павле, заедно съ братята си и други работници. Колибата за една седмица вече бѣше

готова въ мѣстността „Оджова-дема“. Когато това съобщихъ на Апостола, той изпрати на лѣчение и почивка въ нея шестима свои другари-четници. Четницитѣ скоро оздравѣха и ги заведохъ при войводата имъ. Тогава той ми заповѣда да построя втора колиба на по-скрито мѣсто. Такава бѣ построена въ мѣстността „Кара-Чуфка“ и почна да се именува „Джамли-колиба“, тѣй като имаше стѣклени прозорци. Така последователно следъ въстанието бѣха построени редъ колиби въ землищата на селата Зорбата, Киркалово, Пастолъ, Голото село, Пласничево и Карайотица и бѣ завладѣна по-големата частъ отъ блатото, та турцитѣ и грѣцитѣ следъ въстанието и следъ хуриета не можаха да ни изпждятъ отъ него“.

Но 1902 година е година и на тежко изпитание за революционното движение въ Македония. Върховниятъ комитетъ въ България, който бѣше се засилилъ твърде много и въ редовитѣ на който бѣха влѣзли мнозина емигранти македонци отъ разни съсловия, въодушевяванъ сжщо отъ високъ патриотизъмъ — освободението на Македония, но действащъ по-стария пѣтъ на великобългарското разбиране, напусна позицитѣ си на спомагателна организация на освободителното македонско движение и почна активно да се мѣси въ вътрешнитѣ работи на ВМРО и да води своя политика: той почна да вербува свои привърженици и последователи за своята политическа идеология изъ срѣ-

дата на нелегалните македонски работници, които за малко време отиваха въ България на почивка, и чрез тях, без да се имат предвид лошите, пакостните последици за освободителното движение, тури си за задача да овладява периметри от територията на ВМРО, въ които да действа самостоятелно, съгласно своята политика.

Както споменахъ, върховиститъ бѣха успѣли да привлѣкатъ на своя страна Иванчо Карасулията, когото изпратиха въ Гевгелийско съ назначение да влияе въ съседните революционни околии. Следъ него пристигна новъ агентъ на върховизма — Атанасъ Орджановъ Петровлията, чичо на Иванчо Карасулията, съ осемъ души добре въоръжени свои другари. Той изпратилъ известие до селянитъ въ с. Бозецъ да бждатъ готови, защото въстание щѣло да се вдигне. Населението почнало да негодува, защото при покрѣстването му Апостолъ подобно нѣщо не имъ бѣше казалъ, та решили да изпратятъ куриеръ до войводата, за да му обади за агитациитъ на Атанасъ Орджанова. Сжщиятъ куриеръ се завърналъ съ нареждане отъ Апостола населението да мирува и да не се тревожи.

Въ сжщото време съединенитъ чети на Апостола и Аргиръ Манасиева обградиха четата на Атанасъ Орджанова въ с. Бозецъ, обезоръжиха я и, безъ да се прибѣгне до кървопролитие, изпратиха я по каналъ въ България.

Следъ тоя инцидентъ Аргиръ Манасиевъ получилъ известие, че въ района му се появила четата на полковникъ Янковъ, който, на пжтъ за Костурско, спрѣлъ се въ Кожухъ-планина и агитиралъ за въстание. Аргиръ замина за района си, а Апостолъ назначи среща съ Иванчо Карасулията. Срещата бѣ определена да се състои на 28. юний въ

Паякъ-планина, край влашкото село Ливада, и въ тая среща двамата войводи се споразумѣли да действуватъ съгласно нарежданията на Централния комитетъ на ВМРО. Но тукъ тѣ били предадени отъ Ливадски овчари, та на 23. с. м., на Гандачъ планина, дали съвмѣстно сражение съ многоброенъ турски аскеръ. Въ това сражение дветѣ чети разбиха турската войска, безъ да дадатъ отъ своя страна нито една жертва.

Споразумението на двамата войводи спаси населението въ планината и полето отъ агитациитъ на върховиститъ за въстание. Само селото Тушимъ бѣше се подало на тия агитации и презъ есенята всичкитъ му жители заедно съ добитѣка бѣха се оттеглили въ непристъпните мѣстности на Кожухъ-планина. Турцитъ не преследвали и не влѣзли въ сражение съ тушимци, а само заели изпразненото имъ село. Следъ нѣколко дни подведенитъ и разбунтувалитъ се селяни почнали да се върщатъ и да се предаватъ на турцитъ. Последнитъ пуснали ги въ кжщитъ имъ, безъ да имъ правятъ нѣкакво зло, като наказали само инициаторитъ на бунта. Така се обяви и така завърши Тушимското „въстание“, за което населението отъ близкитъ български села винаги говорѣше съ шеговитостъ. Но въпрѣки водевилния му характеръ, Тушимското „въстание“ е едно доказателство, че македонскитъ българи въ надвечерието на Илинденското въстание бѣха обхванати отъ високъ патриотизъмъ и повишенъ революционенъ духъ. И това състояние на духоветъ застави мнозинството отъ легалнитъ и нелегалнитъ дейци, делегати въ Солунския конгресъ, да взематъ решение за обявяването на Илинденското въстание.

(Следва)

Христо Шалдевъ

ИЗЪ ЖИВОТА НА ЧЕТИТЪ

Въ Годлевския балканъ. — Мечти. — Малкитъ наши пленници. — Предателство. — Турцитъ се веселятъ. — Въ Пиринъ. — Наказание. — Раздѣла.

(С по м е н ъ).

12. августъ 1903 год. Илинденското въстание оттакъ Вардаръ е въ своя разгаръ. Нашиятъ доброволчески отрядъ, движейки се въ царството на султанитъ, въ тъмна зора спрѣ за дневна почивка всрѣдъ гжста борова гора, западно отъ с. Годлево, Разложко. Уморени отъ дългия нощенъ походъ, тукъ всѣки побърза да се освободи отъ товара и да се предаде на почивка, на сънь. Войводитъ Юрданъ Стояновъ и Любомиръ Стоенчевъ, загрижени за изхода на предприетото наше дѣло, загрижени за участъта на повече отъ 160 четници, дълго бдѣха и даваха нареждания на часовитъ: щомъ зърнатъ човѣкъ, да го заловятъ и веднага да го доведатъ при тяхъ.

Стѣпили въ района на ВМРО, останали безъ мѣстенъ куриеръ, безъ точни и прѣсни сведения за разположението и заетитъ позиции отъ турцитъ, ние бѣхме изложени сега на голѣми опасности; ние рискувахме при всѣка наша крачка да се натъкнемъ на нѣкоя изненада, на нѣкоя турска засада.

Войводитъ знаеха това и затуй много се безпокоеха, ако останемъ безъ мѣстенъ куриеръ.

Почна да съмва. Тихъ, прохладенъ вѣтрецъ пронизва човѣка. Мокритъ ми отъ потъ дрехи сж смръзнали. Студени трѣпки пронизватъ тѣлото ми и, въпрѣки голѣмото мое недоволство, студътъ бѣше ме рано събудилъ и бѣше прогонилъ сладкия и укрепителенъ за мене сънь. Азъ дълго се

борихъ съ неприятната сутринна хладина и посрѣдъ мртвотоспешитъ другари, въ сутринната здрачъ, заиграхъ ржченица, та дано така се постопя и отново да се предамъ на почивка, на сънь . . . Уви! всичко бѣ напразно!

Тогава се отправихъ къмъ една голѣма височинка, при часовия, та оттамъ да се нагледамъ и налюбувамъ поне на хубавата Разложка котловина, на изгрѣващето слънце, на пробуждането на природата. Тукъ азъ дълго стояхъ и гледахъ какъ тъмнината бавно отстъпва предъ свѣтлината, какъ тъмнопепелявитъ облачета, сбрани на изтокъ, се да попрѣчатъ и спратъ изхода на мощния царъ на свѣтлината — слънцето, сега, разбити и обагрени въ кръвь отъ огненитъ му стрели, цѣли почервенѣли, бърже отстъпватъ, плахо бѣгатъ, прѣскаятъ се и безследно се губятъ въ широкия и недогледенъ просторъ небесенъ.

И гледахъ какъ се пробуждатъ: Пиринъ, Рила, Родопи; какъ безброй стада съживиха долината, какъ цѣлата природа тържествува; какъ всичко се радва и въ мелодиченъ хоръ радостно поздравлява победата на свѣтлината.

И, унесенъ въ блаженото съзерцание, азъ забравихъ умора, сънь, другари, положение и дълго бихъ се любувалъ на гордо изгрѣващето слънце, на пробуждането, на тържеството на природата; дълго бихъ блѣнувалъ какъ въ робската земя ние

пръскаме свѣтлината; какъ тъмнината — турското господарство — се руши и изчезва предъ свѣтлината — свободата; какъ турскитѣ пълчища отстъпватъ, бѣгатъ и се губятъ предъ насъ — носителитѣ на свѣтина, култура, просвѣта, прогресъ; какъ довчерашиятъ робъ, свободенъ вече, ликува, тържествува, пѣе и славослави свободата, насъ кичи съ живи цвѣта, съ разкошни вѣнци; какъ великолепни паметници овѣковѣчаватъ паметта на плеадата починали въ борбитѣ герои; какъ... и много „какъ“ бихъ блѣнувалъ азъ, ако стоещиятъ до мене часови не обърна вниманието ми нърху стадо говеда, карани отъ две говедарчета.

Азъ бързо се свѣстихъ, спомнихъ си какви поръчки давахъ войводитѣ на часовитѣ и веднага

Изъ пѣтя срещнахме годлевеца Христо Тодоровъ. При разпита, той ни заяви, че е билъ мѣстенъ куриеръ на Организацията и че е готовъ да ни послужи и да стане нашъ водачъ до Пиринъ. Ние го повѣрвахме и повѣрихме своята сждба на тоя, който бѣ се клелъ да служи честно и вѣрно на освободителното дѣло.

Около 10 часа, четникътъ отъ с. Бачево, Димитъръ Китановъ, бърже се доближи до войводитѣ и каза: „Измама! Куриерътъ ни води въ с. Бачево; на, то е тукъ — предъ насъ“.

И наистина, щомъ минахме долчинката и се изкачихме на равнището, предъ насъ, на 100—200 крачки, се изпрѣчи селото Бачево.

Знаехме отъ по-рано, че тамъ квартируваха

Войводата — подпоручикъ Кочо Настевъ (въ срѣдата) съ негови другари.

се спуснахъ при спешитѣ другари. Тамъ, предъ събуденитѣ войводи, заварихъ на разпитъ дветѣ говедарчета — братъ и сестра, докарани отъ нашъ часови. Следъ щателенъ разпитъ за всичко, което ни интересуваше, решихме: да пратимъ момчето въ село Годлево за куриеръ, а момичето да задържимъ като залогъ.

Момчето разбра важността на своята мисия, обеща да не казва никому нищо, освенъ на организационния селски ръководителъ, и доволно, че и нему се дава случай да послужи и помогне на освободителното дѣло, успокои сестра си и радостно замина за селото.

Късно следъ обѣдъ, момчето се върна само. Скрѣбта отъ несполуката ясно се четѣше въ очитѣ му. Съ особена тъга то ни каза, че не е могло да свърши нищо, понеже ръководителъ отсъствувалъ отъ село, а другиму да обади за своята важна мисия не посмѣлъ.

Решихме, макаръ и рисковано, да минемъ Разложкото поле и навлѣземъ въ Пиринъ безъ мѣстенъ куриеръ.

Около 7 часа вечерта, стегнати и готови за походъ, освободихме нашитѣ малки пленници, слѣзохме въ Годлевската равнина и взехме посока къмъ Пиринъ.

около 600 души арнаути-башибозукъ и около 300 души аскеръ. Накрай селото горѣше голѣмъ огънь, а около него бѣха насѣдали десетина въоръжени бабаити — турци. Тѣ сладко си сѣрбаха кафето, а още по-сладко пушеха и приказваха. Кучета залаяха силно срещу насъ и смутиха своитѣ господари. Турцитѣ веднага разбраха опасността, оставиха своя „кефъ“ и презъ-глава литнаха въ селото. Куриерътъ — измѣнникъ моментално бѣ хванатъ, вързанъ и подкаранъ съ насъ. Ние кръснахме надолу, бѣгомъ минахме презъ кукурузени ниви, минахме много могилки и долчинки и най-сетне, около полунощъ, слѣзохме въ полето.

Решихме да трѣгнемъ по шосето за Пиринъ. Само така, при усиленъ ходъ и безъ почивка, вървахме, че ще можемъ прозори да навлѣземъ въ Пиринъ и да се опазимъ.

Нощта бѣ тиха, ясна. Безброй звезди кичатъ небесния сводъ и съ своитѣ нѣжни, омайни свѣтлинки раздиратъ нощната тъмнина, правятъ я прозрачна и така ни даватъ възможность да съзираме наоколо близкитѣ предмети, да виждаме въ здрача насрещния гигантски Пиринъ, който съ своята близость и легендарность ни вдѣхваше сила и куражъ да вървимъ, да хвърчимъ безъ умора, безъ спиръ.

(Следва)

Г. Ив. Бѣлевъ.